

NATIONAL MUSEUM OF NATURAL HISTORY
Bulgarian Academy of Sciences 1, Blvd. Tsar Osvoboditel, 1000 Sofia, Bulgaria
cell. ++359 877 089 048; e-mail: boev@nmnhs.com; zlatozarboev@gmail.com; zlatozarboev@yahoo.com

СТАНОВИЩЕ

по конкурса за академична длъжност доцент по професионално направление „4.3. Биологични науки“, научна специалност „Хидробиология“ за нуждите на изследователска група „Лентични екосистеми“ в секция „Биоразнообразие и процеси в сладководните екосистеми“ на отдел „Водни екосистеми“ на Института по биоразнообразие и екосистемни изследвания на БАН, обявен в „Държавен вестник“, бр. 86 от 01.11.2019 г.

от д-р проф. Златозар Боев, д. б. н., зав. отд. „Гръбначни животни“ в Националния природонаучен музей при БАН

По конкурса в законно обявения срок редовни документи е подал само един кандидат – д-р Теодора Ангелова Тричкова от Института по биоразнообразие и екосистемни изследвания на БАН.

1. Основни направления в изследователската работа на кандидата и най-важни научни приноси

В настоящия конкурс кандидатът извън дисертационния труд за придобиване на ОНС „доктор“ представя 133 научни труда - всичките научни публикации в печатни специализирани научни издания, само 1 от които е публикуван след годината (2018) на придобиване на ОНС „доктор“. Всички публикации, предмет на настоящата рецензия са по тематичното направление, а именно – биология, разпространение и екология на зоохидробионти, т. е. хидробиология и преди всичко – сладководни костни риби. Следва да се отбележи, че дисертационният труд е в областта на малакологията (върху сладководни миди), а не в областта на ихтиологията. Над 1/3 (49) труда представляват съавторски видови очерци за риби от националната ни Червена книга. Други 9 труда също са видови очерци, но в „Атлас на рибната фауна на река Места“ (2009; на англ. ез.). Повечето от останалите трудове са публикувани на английски език в реферирани научни специализирани издания.

Изследванията са проведени на съвременен световно научно равнище и резултатите се приемат за безспорни от световната научна общност в областта. За това свидетелства и големият брой на намерените цитирания на тези трудове. Средната цитируемост е 3,7 цитата /труд.

Основните си приноси д-р Т. Тричкова групира в 4 области: (1) Ихтиофауна на вътрешните водоеми в България; (2) Ихтиофауна на р. Дунав; (3) Биология и екология на сладководните риби и (4) Инвазивни пренесени и чужди видове риби. Те биха могли да се окрупнят така: (1) Разпространение на сладководните риби в България; (2) Биология и екология на сладководните риби в България (доколкото се разграничава биологията от екологията). Разделянето на риби от „вътрешните водоеми“ и на такива от „р. Дунав“ в голяма степен е

условно, защото много видове обитават и двете категории и обратното – (почти) няма видове, специфични само за едната от тях.

Обособените от кандидата 10 подобласти на изследвания в „Биология и екология на сладководните риби“ са правилно разграничени, но в подобен вид те са представени и в областта на „Инвазивни пренесени и чужди видове риби“. Затова обособяването на тази „област“ намирам за ненужно.

2. Най-значими научно-приложни постижения

Рибите са много важна група с огромно ресурсно значение за човека, но същевременно имат съществена роля в природните екосистеми. Поради това изследванията на д-р Тричкова съдържат много и разнообразни оригинални научно-приложни приноси, насочени към опазването (и рационалното ползване) на десетки видове сладководни риби на територията на България. Ето накратко само някои от тях: Установяване (в съавт.) на състава на сладководната рибна фауна в десетина наши планини и толкова големи реки е огромен фаунистичен принос. Обобщените данни за 49 вида риби в национален мащаб с предложение на мерки за опазването също им имат огромно природозащитно значение. Изследванията върху биологията (хранене, растеж, паразити, размножаване, численост и др.) на сладководните риби е с пряко значение за стопанисването и опазването на техните популации. Наред с установените 118 местни са установени и 6 чужди инвазивни видове риби. Установени са най-сериозните заплахи за рибната ни фауна и е предложен комплекс от мерки за опазването ѝ. Изследвани са и промените в съвременната локална ихтиофауна и тенденциите им в десетки сладководни водоеми в страната.

3. Демонстрирани умения и заложби за ръководене на научни изследвания

С личните си качества на изследовател д-р Т. Тричкова е приета като равностоеен член в редица международни научни колективи. Научните си резултати, освен в България, е докладвала на научни форуми в България, Великобритания, Германия, Румъния, Северна Македония, Словакия, Сърбия, Турция, Чехия и Япония. Косвено доказателство за признаването ѝ като учен е и значителният брой цитирания (396 според кандидата), като някои статии са цитирани по 66 пъти в държави от Европа, Азия и Северна Америка. В повечето случаи резултатите от работата са били докладвани на научни форуми (30 на брой) или публикувани в научни публикации в специализирани издания. Само 1 научен труд (№ 19) е публикуван самостоятелно, а останалите са съавторски. В 37 труда (28 % от трудовете по конкурса) кандидатът е водещ (първи) съавтор.

4. Профил на научно-изследователската работа

Профилът на кандидата (хидробиология) е съвсем ясно очертан, както от тематиката на научните трудове, така и от тематиката на научно-изследователските проекти. Д-р Тричкова е била ръководител на 3 национални и 13 международни проекта (с партньори от > 10 държави). Всички те изцяло попадат в областта на висше образование, "Природни науки, математика и информатика", професионално направление "4.3. Биологически науки, научна специалност „Хидробиология“. Проучваните обекти са: сладководни костни риби (Osteichthyes), сладководни миди (*Dreissena* spp.) и трематоди (*Digenea* spp.) по рибите.

5. Роля на кандидата за обучението на млади научни кадри

Д-р Т. Тричкова е била научен съръководител на докторант от Университета в гр. Павия (Италия) (2014-2015 г., преди защитата на доктората си – 2018 г.).

6. Някои бележки

(Не са подредени по значимост)

1. Публикациите, издадени на български език, не трябва да се библиографират в превод на английски език. Редно е да са представени с оригиналните им заглавия в списъка на научните трудове по конкурса (№№ 26-29, 32, 35-38, 49 и др.).
2. Не е уточнена разликата между използваните две понятия: „инвазивен пренесен“ и „инвазивен чужд“ вид („Справка за научните приноси“).
3. Обособените „Морфометрични изследвания“ и „Биохимични изследвания“ са по-скоро методи, а не научни направления.
4. Термините „угоеност на ... популациите“, „двуполова популация“ най-малкото се нуждаят от уточнение.
5. Излишно е при всяко споменаване на таксон да се изписват и двете му наименования (бълг. и лат.; „Справка за научните приноси“), понякога по 5 и повече пъти.
6. Изрази като „увеличаване на ... видове“ („Справка за приносите“) са неумести.

7. Заключение

Въз основа на изтъкнатите научни, научно-приложни и преподавателски приноси, смятам, че д-р Теодора Тричкова напълно отговаря на определените критерии за получаване на академичната длъжност „доцент“ в област на висше образование, "Природни науки, математика и информатика", професионално направление "4.3. Биологически науки“, научна специалност „Хидробиология“ по Правилника за приложение на ЗРАС и може да заеме тази длъжност в Института по биоразнообразие и екосистемни изследвания на БАН. Представените материали по конкурса покриват (според възприетите критерии на ИБЕР-БАН) всички изисквани наукометрични показатели. По всички показатели кандидатът надвишава, а по някои надвишава дори 20 пъти критериите за претендираната академична длъжност.

Затова съвсем убедено предлагам и на почитаемия Научния съвет на ИБЕР-БАН да гласува с "да" за получаването на тази академична длъжност от кандидата.

София, 18.02.2020 год.

РЕЦЕНЗЕНТ:

(Златозар Боев)